Redacţiunea, Administraţiunea şi Tipografia:
BRAŞOVU, piaţa mare, Tĕrgulŭ Inului Nr. 30.
Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. Manuscripte nu se retrimitŭ.

Birourile de anunciurĭ:
Braşovu, piaţa mare, Tĕrgulŭ Inului Nr. 30.

Inserate mai primescŭ în Viena R. Mosse, Haasenstein & Vogler (Otto Maas), H. Schalek, Alois Herndel, M. Dukes, A. Oppelik, J. Danneberg; în Budapesta: A. V. Goldberger, Eckstein Bernat; în Frankfurt: G. L. Daube; în Hamburg: A. Steiner.
Preţulŭ inserţiunilorŭ: o seriă garmond pe o colónă 6 cr. şi 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicărĭ mai dese după tarifă şi învoială.
Reclame pe pagina a III-a o seriă 10 cr. v. a. séu 30 banĭ.

# GAZETA TRANSILVANIEI.

ANULU LVI.

„Gazeta“ ese în fiă-care ḑi

Abonamente pentru Austro-Ungaria.
Pe un anŭ 12 fl., pe şése lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl.
N-rii de Dumineci 2 fl. pe anŭ.

Pentru România şi străinătate:
Pe unŭ anŭ 40 francĭ, pe şése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 fr.
N-rii de Dumineci 8 francĭ.
Se prenumĕră la tóte oficiele poştale din întru şi din afară şi la dd. colectorĭ.

Abonamentulŭ pentru Braşovŭ
la administraţiune, piaţa mare, Tĕrgulŭ Inului Nr. 30 etagiulŭ I.: pe unŭ anŭ 10 fl., pe şése lunĭ 5 fl., pe trei lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusulŭ în casă: Pe unŭ anŭ 12 fl., pe 6 lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl. Unŭ esemplarŭ 5 cr. v. a. séu 15 banĭ. Atâtŭ abonamentele câtŭ şi inserţiunile suntŭ a se plăti înainte.

Nr. 224. Braşovŭ, Sâmbătă, 9 (21) Octomvre 1893.



## Archiepiscopia din Agramŭ.

Braşovŭ, 8 Octomvre v.

Este fórte bătătorŭ la ochĭ, că de trei anĭ de ḑile, de când este vacantŭ scaunulŭ archiepiscopescŭ din Agramŭ, încă nu s'a aflatŭ nicĭ unŭ candidatŭ, care sĕ'lŭ ocupe.

S'a vorbitŭ de neinţelegerĭ, ce s'au ivitŭ, cu privire la candidaţii propuşĭ de guvernulŭ ungurescŭ, între acesta şi Curia romană. Se înţelege, că candidaţii unguresci au fostŭ luaţĭ totŭ dintre aceia, carĭ îi ofereau guvernului garanţia, că vorŭ fi credincioşĭ lui şi „ideei de statŭ“ şi contrarĭ intereselorŭ naţionale croate, cum a fostŭ rĕposatulŭ mitropolitŭ Mihalovicĭ. Din causa acésta Mihalovicĭ era câtŭ se póte de antipaticŭ Croaţilorŭ şi se ḑice, că devenise atâtŭ de urgisitŭ, încâtŭ, când trecea cu trăsura pe stradele Agramului, Croaţii în locŭ sĕ-lŭ salute, scuipau după dênsulŭ.

Starea acésta de lucrurĭ firesce n'a pututŭ sĕ convină Curiei romane, căcĭ unŭ Metropolitŭ atâtŭ de nepopularŭ nu putea sĕ aducă nicĭ unŭ serviciu intereselorŭ catolicismului, ci din contră putea numai sĕ le compromită. De aceea Vaticanulŭ nu mai este dispusŭ a consêmţi la numirea unui archiepiscopŭ, care sĕ fiă érăşĭ atâtŭ de nepopularŭ ca rĕposatulŭ Mihalovicĭ.

Din când în când oficioşii ungurĭ publică câte o nouă versiune asupra viitórei numirĭ a Archiepiscopului din Agramŭ, dér nu vorŭ sĕ iésă la lumină cu adevĕrata causă a întârḑierii acestei numirĭ. Unele ḑiare unguresci impaciente au datŭ pe faţă însĕ neinţelegerea dintre Curia romană şi guvernŭ şi şi-au manifestatŭ indignarea, că, prin amesteculŭ ei, Curia romană „ar mâna apa numai pe móra naţionalităţilorŭ.“

Acum publică „Budapester Tagblatt“ unele deslusirĭ, ce ḑice că le-a primitŭ dela unŭ amicŭ din Agramŭ, care stă în atingere cu cercurile politice şi bisericescĭ, şi carĭ au de scopŭ de a desminţi informaţiunile neesacte, ce le-au pusŭ în cursŭ oficioşii ungurĭ cu privire la cestiunea ocupării metropoliei croate.

Punctulŭ capitalŭ alŭ diferenţei — ḑice omulŭ de încredere alŭ numitei foi — este, că Curia a declaratŭ, că póte primi ca Archiepiscopŭ în Agramŭ numai pe unŭ Croatŭ, care ar fi simpaticŭ clerului croatŭ şi poporaţiunei croate. Papa Leo XIII pune mare preţŭ pe Slavii de sudŭ şi face totŭ spre a-i lega de Roma câtŭ mai strînsŭ. De aceea Papa a concesŭ în modŭ facultativŭ unorŭ diecese sud-slavice sĕ se folosescă la serviciulŭ divinŭ de limba vechiă slavă în locŭ de limba latină.

Acum se teme Leo XIII, că décă va veni la Agramŭ unŭ archiepiscopŭ străinŭ clerulŭ croatŭ şi poporaţiunea croată s'ar înstrăina de Roma şi s'ar arunca în braţele heterodoxiei grecescĭ. Acésta voescŭ sĕ-o evite la Roma cu orĭ-ce preţŭ şi de aceea vorŭ ca la Agramŭ sĕ vină unŭ archiepiscopŭ care sĕ convină Croaţilorŭ şi sĕ susţină legăturĭ strînse Croaţilorŭ.

Pe lângă acésta mai cade în cumpĕnă — ḑice „Bud. Tagblt“ — şi influinţa episcopului Strossmayer. Acesta este singurulŭ episcopŭ, care încă nicĭ aḑi n'a publicatŭ constituţia infalibilităţii în diecesa sa, cu tóte astea influinţa sa la Roma este, în ce privesce afacerile sud slavice, imensă. Surprinḑĕtorŭ este, că şi iesuiţii în Roma suntŭ pentru Strossmayer şi susţinŭ tóte, ce elŭ voiesce. Acésta o esplică informatorulŭ lui „Bud. Tagblt“ astfelŭ:

Ḑice, că P. Augustin Theiner fostŭ prefectŭ alŭ archivelorŭ apostolice şi alŭ bibliotecei fusese însărcinatŭ de Papa Piu IX, sĕ scrie o istoriă a Papei Clemente XIV, (Ganganelli). Indată ce apărŭ primulŭ tomŭ, care conţinea descoperirĭ neplăcute pentru Iesuiţĭ, aceştia puseră tóte în mişcare spre a oprĭ continuarea lucrării şi le succese, ér P. Theiner cădŭ la Vaticanŭ în disgraţiă şi nu fŭ numitŭ cardinalŭ. Elŭ avea însĕ materialulŭ în contra Iesuiţilorŭ în mâna sa, deşi nu-i era permisŭ sĕ-lŭ folosescă. Spre a-şĭ rĕsbuna, paterulŭ a predatŭ o parte însemnată a acestui materialŭ episcopului Strossmayer. De atuncĭ Iesuiţii, deşi le este antipaticŭ Strossmayer, facŭ tóte pe voia lui de temere ca sĕ nu descopere din materialulŭ, ce-lŭ are în mână contra lorŭ. Deşi Iesuiţii nu mai au aḑĭ trecerea de mai înainte la Curiă, totuşĭ suntŭ încă destulŭ de puternicĭ, aşa că influinţa lorŭ, în unire cu temerile şi consideraţiunile amintite, şi cu staturile directe ale lui Strossmayer, a fostŭ în stare a împiedeca numirea unui candidatŭ ungurescŭ pentru Metropolia din Agramŭ.

Orĭ vorŭ fi adevĕrate aceste date, orĭ nu, faptŭ este şi rĕmâne, că trăgănarea numirei archiepiscopului de Agramŭ îşĭ are sorgintea în oposiţiunea, ce-o face Curia romană candidaţilorŭ propuşĭ de guvernulŭ ungurescŭ.

S'a vorbitŭ ḑilele acestea de o nouă candidare a guvernului şi suntemŭ curioşĭ a vedé ce resultatŭ va avé şi acésta.

## CRONICA POLITICA.

— (8) 20 Octomvre.

O telegramă din Viena afirmă, că în **Austria e crisă.** Contele *Taaffe* a mersŭ ierĭ la Budapesta, ca sĕ facă raportŭ monarchului despre fasa *estraordinaru de rea a situaţiunei.* Este sciutŭ, că clubulŭ Polonilorŭ s'a declaratŭ contra nouei reforme electorale şi în şedinţa, în care a luatŭ acéstă hotărîre, guvernulŭ Taaffe a fostŭ atacatŭ aşa de vehementŭ, cum nu s'a pomenitŭ nicĭ odată până acum din partea Polonilorŭ. Membrii clubului polonŭ au declaratŭ, că noua reformă electorală a guvernului este unŭ mare pericolŭ pentru Polonĭ; ea însémnă pierderea Galiţiei pentru ei. Se susţine, că în audienţa, ce a avut'o ierĭ la monarchulŭ, Taaffe va informa Coróna, că *noulŭ proiectŭ va provoca crisă ministerială.* Crisa acésta a primitŭ caracterŭ seriosŭ prin faima, ce s'a lăţitŭ alaltăierĭ în Viena, că ministrulŭ de finanţe *Steinbach* deja şi-a presentatŭ împĕratului dimisia. Şi décă vomŭ avé în vedere, că Steinbach este aşa ḑicêndŭ autorulŭ intelectualŭ alŭ noului proiectŭ, urmeză logicŭ, ca contele Taaffe sĕ renunţe cu totulŭ de a-şĭ duce în deplinire reforma. Situaţia e aşa de seriósă, încâtŭ chiar ministrul de esterne *Kálnoky* a aflatŭ necesarŭ sĕ mérgă la Budapesta. Resolvarea crisei se crede, că se va face prin aceea, că Marţa viitóre se va disolva parlamentulŭ şi se vorŭ ordona nouĕ alegerĭ.

*

Ḑiarulŭ *„Daily News“* din Londra ḑice, că **manifestaţiunile dela Toulon** nu ar fi îndreptate în contra triplei alianţe, séu în contra Angliei. Alianţa triplă — ḑice „Daily News“ — e una, Marea Britaniă e

FOILETONULŬ „GAZ. TRANS.“

## Centenarulŭ morţii Reginei Marie Antoinette.

(2) (Fine).

Pertractarea s'a începutŭ în 14 Octomvre la ḑece şi jumĕtate diminéţa şi cu o întrerumpere de două óre a duratŭ până séra la 11; în 15 Octomvre s'a reluatŭ firulŭ pertractării şi abstrăgêndŭ dela o pausă de 2 óre s'a continuatŭ tótă ḑiua şi tótă nóptea, până în diminéţa ḑilei de 16 Octomvre. In cuvintele din urmă, regina a pututŭ constata, că nimenĭ n'a pututŭ susţiné contra ei nicĭ unŭ singurŭ faptŭ positivŭ. Sentinţa de mórte, care 'i s'a publicatŭ în 16 Octomvre, diminéţa la patru şi jumĕtate, a ascultat'o cu indiferenţă, fără sĕ-şĭ fi mişcatŭ baremĭ pleópele; după aceea întorcêndu se în Conciergeriă, a scrisŭ la cumnată sa o epistolă sguduitóre de inimă, alŭ cărei originalŭ încă şi acuma pórtă urmele lacrimelorŭ, ce au căḑutŭ pe hârtiă. Epistola acésta are următorulŭ cuprinsŭ:

—„16 Octomvre, diminéţa la $4^1/_2$.

'Ţĭ scriu, iubită soră, pentru ultima dată în viéţă. Sunt condamnată la mórte, dér nu la mórte ruşinósă, acésta esistă numai pentru criminalĭ, ci condamnată la aceea, ca sĕ mĕ unescŭ cu fratele D tale. Nevinovată, cum a fostŭ şi dênsulŭ, sperezŭ, că şi eu voiu puté manifesta în momentele din urmă aceeaşĭ tăriă, ca şi dênsulŭ. Eu suferŭ durerĭ amare, că trebue sĕ mĭ părăsescŭ copiiĭ; D-ta scii, că eu numai pentru copiiĭ mei şi pentru D-ta am trăitŭ; pentru D ta, care din prieteniă faţă de noi totulŭ ai jertfitŭ, numai ca sĕ rĕmâi cu noi. In ce posiţiă trebue sĕ te părăsescŭ! Din pledoarulŭ de apĕrare alŭ procesului meu am aflatŭ, că pe fiica mea au despărţit'o de D-ta. Ah! sermana copilă, eu nu cutezŭ sĕ-i scriu, nu sciu primi-mi-ar scrisórea şi nicĭ acésta nu sciu ajunge-va în mânile D-tale. Primesce D ta pentru amêndouĕ binecuvêntarea mea. Sperezŭ, că mai târḑiu, décă va fi mai bĕtrână, va fi unită cu D-ta şi se va puté bucura liberă de îngrijirea D-tale. Gândiţĭ amêndouĕ purea la ceea ce eu v'am învĕţatŭ neîncetatŭ. Sĕ fiţĭ fericite în prietenia şi încrederea reciprocă. De-ar ajunge numai fiica mea la convingerea, că ea, ca mai în etate, va trebui sĕ stea tot-déuna în ajutorŭ fratelui sĕu, cu sfatulŭ ei, isvorîtorŭ dintr'o esperienţă mai mare şi din iubire faţă cu dênsulŭ. Ér fiulŭ meu din parte-şĭ sĕ se silésca a se îngriji de soru-sa şi sĕ i facă tóte serviciile de prieteniă. Sĕ înţelégă în fine amêndoi, că ei în orĭ-ce stare s'ar afla, numai atuncĭ potŭ sĕ fiă în adevĕrŭ fericiţĭ, décă vorŭ fi strînsŭ uniţĭ la olaltă. Sĕ ne ia pe noi de esemplu! Câtă mângăere nu ni-a oferitŭ prietenia nóstră, în nefericirea la care amŭ ajunsŭ. Şi în fericire este plăcerea îndoită, décă o poţĭ împărţi cu unŭ amicŭ; unde sĕ-ţĭ poţĭ afla unŭ amicŭ mai delicatŭ şi mai scumpŭ, decâtŭ în propria familiă? Sĕ nu uite fiiulŭ meu nicĭ-odată ultimele cuvinte ale tatălui sĕu, pe carĭ eu i-le repetŭ accentuându-le: *Sĕ nu cerce nicĭ-odată a ne rĕsbuna mórtea.*

„Trebue sĕ-ţĭ mai spunŭ ceva, ce-mĭ zace la inimă. Sciu, câte ostenelĭ te-a fi costatŭ băiatulŭ. Ertă-lŭ, iubită soră. Gândesce-te la etatea lui şi că câtŭ este de uşorŭ a aduce pe unŭ băiatŭ până acolo, ca sĕ afirme ce voesce lumea, chiar şi când elŭ nu înţelege ceea ce ḑice. Sperezŭ, că va veni ḑiua, când elŭ cu atâtŭ mai multŭ va pricepe valórea bunĕtăţii şi a delicateţii D-tale, ce-aţĭ manifestatŭ faţă de amêndoi. 'Mĭ mai rĕmâne sĕ-ţĭ încredinţezŭ ultimele mele gândirĭ. Le-aşĭ fi descrisŭ bucurosŭ îndată dela începutulŭ procesului meu, dér afară de aceea, că nu mi-a fostŭ permisŭ sĕ scriu, mersulŭ aceluia a fostŭ aşa de repede, încâtŭ nu mi-ar fi rĕmasŭ timpŭ s'o facŭ acésta. Eu morŭ ca fiică credinciósă religiunei apostolice, romano-catolice, credinciósă religiunei părinţilorŭ mei, în care m'am crescutŭ şi pe care eu tot déuna am profesat'o, dér nu potŭ aştepta mângăere sufletéscă, căcĭ nu sciu mai esistă pe aicĭ preoţĭ de religiunea acésta, şi fiind-că loculŭ, unde mĕ aflu, i-ar ameninţa cu primejdiă, décă ar veni aicĭ. Mĕ rogŭ sincerŭ sĕ-mĭ ierte Dumneḑeu tóte pĕcatele, ce le-amŭ comisŭ, de câudŭ trăescŭ. Sperezŭ, că